

MANIFEST
VEELZIJDIG PLATTELAND!

het platteland heeft u zoveel méér te bieden

MANIFEST

VEELZIJDIG

PLATTELAND!

Pleidooi voor een Task Force Multifunctionele Landbouw

het platteland heeft u zoveel méér te bieden

De ondertekenaars van dit manifest vragen aan politiek en bestuur: Ondersteun de vorming en de activiteiten van een Task Force Multifunctionele Landbouw voor een veelzijdig en ondernemend platteland. Maak dit veelzijdig platteland tot een speerpunt van het nieuwe kabinet en van de verschillende provinciale-, grootstedelijke-, en gemeentelijke programma's op het vlak van gebiedsgericht beleid.

Het programma 'Boer zoekt vrouw' is bij de Nederlandse bevolking erg populair. De fragmenten over het werken op de boerderij en het leven op het platteland spreken enorm tot de verbeelding. De boer en het platteland kunnen invulling geven aan kwaliteiten, die voor de hele Nederlandse samenleving van belang zijn. Burgers willen steeds meer lekker eten, genieten, in balans komen, leren, wonen en werken op het platteland. In hun zoektocht komen ze in contact met agrariërs en het platteland. Het zijn dan vooral multifunctionele plattelandsondernemers die precies kunnen bieden waar de burgers om vragen. Die multifunctionele landbouw verdient daarom een steun in de rug. Pas wanneer er een verbinding wordt gelegd tussen de wensen van burgers, de mogelijkheden van ondernemers en de ambities van marktpartijen, kan de kwaliteit van leven voor iedereen bevorderd worden. Die verbinding komt niet vanzelf tot stand: er is een stevige impuls nodig om de kloof te overbruggen.

AANLEIDING

Heerlijke en eerlijke voedselproducten van herkenbare herkomst, hoge natuurwaarden, recreëren en tot rust komen in karakteristieke cultuurlandschappen, wonen in een mooie, groene en dynamische omgeving - dat zijn verlangens van Nederlandse burgers. Om aan die verlangens tegemoet te komen, hebben een groot aantal innovatieve agrarische ondernemers stappen gezet in de richting van multifunctionele landbouw. Deze plattelandsondernemers zien in de veranderende maatschappelijke wensen nieuwe kansen voor de ontwikkeling van hun bedrijf. In samenhang met de omgeving en met een goede neus voor de maatschappelijke wensen weten zij een goede boterham te verdienen met nieuwe takken als zorg, recreatie, natuur, educatie, streekproducten en directe verkoop aan de consument. Zo ontstaat een veelzijdig platteland.

Daarnaast zijn er steeds meer burgers die zich verbonden voelen met het platteland. Als 'groene consument' investeren zij tijd en geld in behoud van natuur, landschap en plattelandscultuur en leggen zij directe bindingen met de plattelandsondernemers. Ook overheden pakken hun verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het platteland op gebiedsniveau op. Tot slot zien we dat ook marktpartijen een belangrijke motor worden voor vernieuwing en opschaling van het nieuwe platteland.

Maar de positieve effecten van een veelzijdig platteland voor mens, dier, natuur en landschap worden momenteel nog te weinig benut, met name rondom grote steden. Het is een opgave, maar ook een kans om stedelijke vernieuwing te verbinden met plattelandsonwikkeling. De activiteiten en de aanpak zijn nu te veel versnipperd en hebben een te kleinschalige basis. Om de vele kansen op een professionele manier op te pakken, is nu een stevige impuls nodig.

Daarom pleiten wij voor een bundeling van krachten en voor een gezamenlijke, ambitieuze aanpak met één helder doel: een **aantrekkelijk, ondernemend en veelzijdig platteland** ten behoeve van de hele samenleving!

TASKFORCE MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW!

Een Taskforce is bij uitstek geschikt om een daadkrachtige impuls te geven aan de multifunctionele landbouw als invulling van een ondernemend en veelzijdig platteland. Niet voor niets is een Task Force een beproefd middel om impasses te doorbreken en kansen te grijpen. De politiek heeft "a" gezegd tegen een de multifunctionele landbouw. Ondernemers en organisaties hebben dit opgepakt en uitgewerkt. Nu moet de politiek ook "b" zeggen om dit voornemen ook daadwerkelijk mee te helpen ontwikkelen.

Bovenstaande zaken worden als volgt uitgewerkt in dit Manifest:

1. Een multifunctioneel platteland heeft veel te bieden
2. Een multifunctionele landbouw is er voor platteland én samenleving
3. Samen aan het werk!
4. De politiek die "b" zegt
5. Uitnodiging om met ons mee te doen

MANIFEST

VEELZIJDIG PLATTELAND!

het platteland heeft u zoveel méér te bieden

1. DE MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW HEEFT ONZE SAMENLEVING VEEL TE BIEDEN

ETEN

Lekkere streekproducten

Het aanbod en de afzet van streekproducten is in Nederland beperkt. Tegelijkertijd vindt er momenteel in onze maatschappij juist een herwaardering plaats van de (regionale) eetcultuur. Kookprogramma's op de televisie zijn populair, 'vergeten' producten doen het goed en er komt steeds meer belangstelling voor de zogeheten Slow Food-beweging. Het combineren van een regionale identiteit met pure smaakbeleving biedt daarom grote mogelijkheden om streekproducten van het platteland een impuls te geven. Opschaling en professionalisering zijn nodig om deze kwaliteitsproducten ook voor het grote publiek toegankelijk te maken. Daarom is samenwerking noodzakelijk tussen producenten, ketenpartijen en afzetkanalen.

Nodig: Stimuleer de ontwikkeling en de afzet van veel nieuwe onderscheidende kwaliteitsproducten van het platteland.

Gevarieerde landschappen

Mensen voelen zich gelukkiger en gezonder in mooie omgevingen. Wie geniet er niet van kleurrijke tulpenvelden, akkerbouwpercelen met rijke bloemenranden en natuurstroken, structuurrijke veenweidelandschappen en romantische beekdalen? Bewoners en recreanten - maar eigenlijk de hele samenleving - hebben er dan ook baat bij dat de mooie, karakteristieke cultuurlandschappen in Nederland behouden blijven. Deze landschappen moeten zich verder ontwikkelen tot een uitnodigende en toegankelijke groene omgeving met grote natuurwaarde en biodiversiteit. Zeker nabij de grote steden. Ze kunnen vitaal blijven via agrarisch natuur- en landschapsbeheer en door samenwerking met natuur- en landschapsorganisaties en -beheerders.

Nodig: Stimuleer de ontwikkeling van nieuwe manieren van financieren en nieuwe samenwerkingsverbanden ten behoeve van een duurzame integratie van natuur- en landschapsbeheer in de agrarische bedrijfsvoering.

GENIETEN

Meer te beleven

Wandelwegen, fietspaden en vele routes voor kano's, skeelers en paardrijders doorsnijden het prachtige Nederlandse landschap. Er zijn fantastische kleinschalige overnachtingplaatsen, bed&breakfast-plekken en andere leuke arrangementen op campings. Op het platteland valt er veel te beleven. Maar het kan nog spannender en de activiteiten zouden meer gebundeld moeten worden. Nu moet de toerist vaak zelf zijn eigen vakanties en dagjes-uit samenstellen. Door samen te werken kunnen nieuwe arrangementen en onverwachte combinaties tot stand komen tussen agro-toerisme, horeca, attractie- en vakantieparken.

Nodig: Stimuleer de samenwerking tussen deze sectoren en ontwikkel consumentgerichte arrangementen.

BELEVEN

Heilzame omgeving

Patiënten en cliënten blijken veel baat te hebben bij kleinschalige zorg in een rustige en groene omgeving. Juist het contact met de natuur, de aarde, de dieren en de productie van voedsel op zorgboerderijen draagt bij aan het herstel van gezondheid en het hervinden van eigenwaarde. Medeverantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering en de waardering daarvoor doen hen geweldig goed. Deze vorm van kleinschalige zorg past uitstekend in het streven van de zorgsector naar het herstel van de menselijke maat met een goede balans tussen efficiëntie en effectiviteit. Bovendien zoekt de zorgsector naar beter contact tussen zorg, patiënt/cliënt en de rest van de maatschappij. Dit geldt ook voor kinderopvang. Bijkomend maatschappelijk voordeel is dat de kosten van de zorg via deze arrangementen op het platteland lager uitvallen.

Nodig: Stimuleer de verdere ontwikkeling van kleinschalige zorg door het uitbreiden en het verder ontwikkelen van zowel zorgboerderijen als van nieuwe samenwerkingsverbanden en arrangementen met zorgvragers.

IN BALANS KOMEN

MANIFEST

VEELZIJDIG PLATTELAND!

het platteland heeft u zoveel méér te bieden

LEREN

Unieke leeromgeving

De moderne mens is van zijn voedsel vervreemd. Er bestaat nauwelijks contact tussen producent en consument. Wat gezond voedsel is en hoe je het klaar maakt is bij velen niet meer bekend. Kinderen weten niet te vertellen waar hun eten nu vandaan komt. Sommige scholen beginnen daarom met smaaklessen om deze kennis door te geven. Maar het ligt veel meer voor de hand om het platteland en de boerderij zelf te benutten als een unieke leeromgeving. Daarbij gaat het niet alleen om het leren over voedsel en voedselproductie; ook voor lessen als natuurbeheer, milieu en cultuurhistorie is een boerderij uitermate geschikt.

Nodig: Stimuleer het herstel van het contact tussen burger en platteland. Zorg dat kinderen tijdens hun schoolperiode meerdere keren een boerderij bezoeken waar zij een uitgekiend programma krijgen voorgeschoteld.

Innovatie & ondernemerschap

Een vitaal platteland is prettig om te wonen en te werken. Inwoners voelen zich sterker met elkaar betrokken en weten vaak ook stedelijke bezoekers op een bijzondere manier te binden. Ondernemers op het Platteland vormen een belangrijke drager van de regionale economie en het landschap zoals de burger dat wenst. Een leefbaar en veelzijdig platteland vraagt om aanvullende economische perspectieven.

Versterking van het ondernemerschap en het scheppen van goede randvoorwaarden voor de primaire en de multifunctionele landbouw creëert hiervoor samen uitstekende kansen en mogelijkheden.

Nodig: Stimuleer het plattelandsondernemerschap en zorg voor het verbreden en verweven van functies op het platteland. Creëer ontwikkelingsruimte voor verschillende vormen van ondernemerschap in het landelijke gebied.

WERKEN

Kortom: een veelzijdig platteland met veelzijdige landbouw is synoniem voor kwaliteit van leven, wonen, werken en verblijven. Het is daarmee niet een verantwoordelijkheid voor enkelen, maar van ons allen. Het is een gezamenlijke opgave waarvoor de ondertekenaars van dit manifest zich sterk maken.

2. MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE

Het platteland voor iedereen? Voor consumenten, recreanten, toeristen, bewoners, werkenden en werkzoekenden, patiënten, ondernemers? Ja, dat kan. Multifunctionele landbouw speelt hierin een cruciale rol. Dit vraagt om de ontwikkeling van veelzijdige en op de maatschappij gerichte bedrijven. Kansen zijn er volop; de ondernemers en veel burgers willen de schouders eronder zetten. Nu de krachten nog bundelen.

ECONOMISCHE DRAGER

Multifunctionele landbouw als belangrijke economische motor voor het platteland

Er bestaat een enorm groeipotentieel voor de multifunctionele landbouw. Met de huidige partijen en activiteiten is een verdubbeling van de omvang zonder meer mogelijk, zo blijkt uit recent onderzoek. Een aantal sectoren en functies kan zelfs een groei van 400% verwachten! Door intensievere samenwerking, een gezamenlijke en doelgerichte aanpak en door het zoeken van verbindingen met nieuwe maatschappelijke organisaties en marktpartijen komt dit forse groeipercentage over de hele linie in beeld. Ook op de internationale markt liggen er grote kansen op het gebied van toerisme, export en kenniseconomie. Om het anders te zeggen: de multifunctionele landbouw wordt met een omzetgroei naar één à twee miljard euro een belangrijke economische motor op het platteland!

WAARDE

De basis van ons bestaan

Multifunctionele bedrijven en multifunctionele landbouw scheppen rust en ruimte in een sterk verstedelijkte samenleving en brengen nieuwe dynamiek teweeg, zowel op het platteland als in en rondom steden. Zij brengen burgers weer in contact met de natuur en de productie van voedsel en met het natuurlijke dag- en seizoensritme van gewassen en dieren. Zij zijn bovendien de dragers van cultuur en natuur maar ook van levenskwaliteit, authenticiteit, zingeving en (regionale) identiteit. Mens, dier, natuur en landschap profiteren van het werk van multifunctionele bedrijven. Dit alles geeft een brede basis voor de verdere ontwikkeling.

De Nederlandse samenleving kan het zich niet veroorloven om hier onverschillig mee om te gaan.

Daarom is een breed maatschappelijk debat over de 'waarden van het land' meer dan ooit noodzakelijk. Een dergelijk debat moet met alle betrokken in het gebied worden gevoerd; door 'ontmoetingen', nieuwe initiatieven als buurderijen en het plattelandsparlement worden bewoners en beheerders betrokken bij de invulling van gebiedsverantwoordelijkheid.

BRON VAN INNOVATIEVE KRACHT

De dynamiek van platteland vernieuwing

Markten behouden en vergroten, natuur en biodiversiteit behouden en ontwikkelen, functies en waarden met elkaar combineren: dit alles vraagt om een voortdurende vernieuwing. Pioniers in de multifunctionele landbouw hebben dit al in hun genen. Maar om hun activiteiten om een hoger plan te tillen zodat er nieuwe markten worden gecreëerd, moeten de ervaringen en resultaten van deze pioniers worden vertaald naar de volgende generatie multifunctionele ondernemers die klaarstaat om de omslag te maken. Nieuwe allianties, marktontwikkeling en gebiedsontwikkelingen kunnen gebruik maken van de dynamiek die zich in deze sector afspeelt.

VOEDSELZEKERHEID EN -VEILIGHEID

Wat je van dichtbij haalt...

Multifunctionele bedrijven dragen bij aan korte ketens tussen producent en consument. Traceerbaar, herkenbaar en gezond voedsel dicht bij huis en met eigen ogen kunnen zien groeien wat je eet, geeft steeds meer consumenten een veilig gevoel. Daarnaast versterkt dit op de langere termijn de zelfstandigheid van de Nederlandse voedselmarkt en ondervangt dit risico's die als gevolg van de globalisering op voedselgebied zullen toenemen.

KLIMAAT

Effecten van korte ketens

Multifunctionele landbouw draagt bij aan een beter en beter omgevingsklimaat door het verwijderen van fijnstof, het verbeteren van de luchtkwaliteit en de reductie en absorptie van CO2. Kortere ketens tussen producent en consument zorgen bovendien voor minder reis- en voedselkilometers. Multifunctionele landbouw is goed te combineren met waterberging water. Natuur- en landschapsbeheer leidt tot een groeiende biodiversiteit.

3. SPEERPUNTEN

Werken aan een sterk ondernemerschap in de multifunctionele landbouw. Stimuleren van nieuwe plattelandsondernemers. Werken aan een vitaal platteland voor de Nederlandse burger. Werken aan een sterke marktpositie van producten en diensten. Werken aan nieuwe economische dragers. Werken aan hoogwaardige kennis over multifunctionele landbouw en ondernemen op het platteland. Werken aan een uitdagend ondernemersklimaat...

ONDERNEMERSCHAP

Ruimte en stimulans voor ondernemerschap

Ondernemen op het platteland gaat niet vanzelf. Dat hebben veel pioniers aan den lijve ondervonden. Enerzijds stuitten ze op wet- en regelgeving, op niet passende financieringsmogelijkheden, op bestaande belangen van burens en collega-ondernemers. Het wegnemen van onnodige hindernissen en het vormen van nieuwe coalities maken het mogelijk snel veel nieuwe plattelandsondernemers aan de slag te krijgen.

Bij de transitie naar multifunctioneel plattelandsondernemer zijn ook andere competenties en vaardigheden nodig. Het is zaak nieuwe groepen van ondernemers te faciliteren bij de ontwikkeling en vermarkting van nieuwe kansrijke diensten en producten. Een verbinding met kennis & innovatie is daarbij essentieel.

MARKTCREATIE

Marktcreatie en ketenontwikkeling

Inspelen op de aanwezige en latente maatschappelijke vraag naar bijvoorbeeld zorg, educatie, streekproducten, recreatie en toerisme, vraagt om kwaliteit en professionaliteit: het juiste product en de juiste dienst in voldoende omvang op het juiste moment. Op dit moment is het aanbod op het platteland veelal kleinschalig en te versnipperd om op de vraag in te spelen. Eén van de kernopgaven is om in samenwerking met markt- en ketenpartijen deze interessante nieuwe markten te ontwikkelen.

REGIONALE BASIS

Regionaal samenwerken

Het geven van een kwaliteitsimpuls aan landschap, platteland en aan de combinatie van landbouw met andere functies kan alleen als alle betrokkenen samenwerken. Denk hierbij aan: agrarische ondernemers, overige (plattelands) ondernemers, MKB, natuur- en landschapsorganisaties, afnemers, dorpsverenigingen en gemeentelijke en provinciale overheden. Het gaat om het ontwikkelen van nieuwe arrangementen die publieke en private doelen effectief kunnen realiseren. Vanuit sterke productformules wordt de regionale samenhang en identiteit middels regiobranding benut voor het onderscheidend vermogen en de sterke economische en maatschappelijke basis in de regio. Dat zal een krachtige en pro-actieve invulling geven aan het gebiedsgerichte plattelandsbeleid.

KENNISCENTRUM

Bundelen van kennis en innovatie

Consumenten, burgers en nieuwe marktpartijen hebben één ding gemeen: ze vragen om kwaliteit. Maar er is meer nodig: effectieve gebiedsbranding, klantgerichte plattelandsondernemers en proactieve overheden. Over hoe dit gerealiseerd moet worden is al veel bekend bij pioniers en bestaande kennisinstituten (binnen en buiten de landbouw, binnen en buiten Nederland). Maar deze kennis is nog niet goed ontsloten en er zijn nog veel onbeantwoorde vragen. Daarom pleiten de ondertekenaars van dit manifest voor een breed opgezet landelijk kennis- en innovatiecentrum multifunctionaliteit, met haarvaten tot diep in de praktijk, om de beschikbare kennis te ontsluiten en zo antwoorden te vinden op nog openstaande en nieuwe vragen. Dit vraagt om het bundelen van een grote diversiteit aan expertises en om het herverdelen van bestaande en het beschikbaar stellen van nieuwe onderzoeksmiddelen. Deze middelen zijn specifiek gericht op de vragen die samenhangen met de ontwikkeling van een multifunctioneel en ondernemend platteland. Directe betrokkenheid van en vraagsturing door de eindgebruiker, de ondernemers, zijn daarbij cruciaal. Alleen zo kunnen we de juiste accenten leggen en zal kennis doorwerken richting innovatief denken en ondernemen.

Voldoende uitdagingen voor een Task Force die de multifunctionele landbouw aanjaagt tot een sterke sector als drager van een aantrekkelijk Nederland.

4. DE POLITIEK DIE 'B' ZEGT

De ondertekenaars van dit manifest vragen aan politiek en bestuur: ondersteun de vorming en de activiteiten van een Task Force Multifunctionele Landbouw voor een multifunctioneel en ondernemend platteland voor iedereen. Het is tevens een keuze voor behoud van het platteland met een vitale toekomst en een grote maatschappelijke en economische meerwaarde. Samen willen wij in een doelgerichte club de mouwen opstropen en aan de slag gaan. Inmiddels heeft de politiek bovenstaande behoeften en kansen ook gesignaleerd. De multifunctionele landbouw zal worden gestimuleerd om daarmee het Nederlandse platteland een zetje te geven. De landelijke politiek heeft dus "a" gezegd.

De Tweede Kamer heeft de minister van LNV gevraagd te onderzoeken of een Task Force Multifunctionele Landbouw het gewenste perspectief dichterbij kan brengen. Onderstaande partijen hebben dat op verzoek van de minister gezamenlijk verder onderzocht, en zij geloven erin. De ondertekenaars slaan graag de handen aan de ploeg. Hun pioniersmentaliteit en doorzettingsvermogen zullen het verschil maken. Nodig is een opschaling en professionalisering op veel terreinen: zorglandbouw, productie en verkoop van streekproducten, recreatie en educatie bij de boer, landschaps- en natuurbeheer, energiewinning. Opschaling van deze diensten en producten geven een nieuw perspectief voor ondernemers en daarmee voor het Nederlandse platteland.

Ondertekenaars van dit manifest vragen politiek om nu ook "b" te zeggen en een sterke Task Force Multifunctionele Landbouw mogelijk te maken. Deze volgende stap houdt meer in dan een mondelinge committent. Zij vragen daarom de politiek om net als de ondernemers in de multifunctionele landbouw krachtig te investeren in het platteland van de toekomst.

5. UITNODIGING OM MET ONS MEE TE DOEN

Partijen hebben elkaar gevonden als ondertekenaars van dit manifest, met de uitnodiging naar andere partijen om aan te sluiten. Wij verklaren met onze handtekening volmondig achter dit manifest te staan en ons in te zetten voor het doel: een multifunctionele landbouw voor een ondernemend en vitaal platteland. Wij zullen samen werken aan de realisatie van de opgaven en aan het benutten van de kansen en de potenties die er zijn. Wij willen investeren in de toekomst van Nederland. Wij nodigen de politiek uit om met een daadkrachtige Taskforce Multifunctionele Landbouw ons land aantrekkelijk te houden en nog mooier, leuker, lekkerder, gezonder, relaxter en toegankelijker te maken.

Het manifest is een open uitnodiging aan organisaties en partijen die de doelstelling en de aanpak onderschrijven om zich aan te sluiten en het manifest eveneens te ondertekenen. Maar het belangrijkste argument zit aan de vraagkant. De maatschappij is er rijp voor. Het grote publiek gaat bewuster consumeren en krijgt steeds meer aandacht voor de leefomgeving en het behoud van landschap en natuur. Gezien deze belangrijke maatschappelijke vraag, de bereidheid bij betrokken partijen en de urgentie voor behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van het platteland, is het nú tijd voor een stevige impuls.

MANIFEST

VEELZIJDIG PLATTELAND!

het platteland heeft u zoveel méér te bieden

DE VOLGENDE ORGANISATIES GINGEN U VOOR

De onderstaande organisaties willen dit manifest ondersteunen. Wilt u ook uw betrokkenheid bij een veelzijdig en ondernemend platteland kenbaar maken, meldt u dan bij coöperatie Stadteland. Kijk voor meer informatie op www.veelzijdigplatteland.nl of reageer per email op info@veelzijdigplatteland.nl.

Achmea zorgverzekeraars

Biologisch Goed van Eigen Erf

Christelijke Agrarische Hogeschool Dronten (CAH)

Coöperatie Landwinkel

Coöperatie Stadteland

Coöperatie van Plattelandswinkels Groningen

Educatief Platteland!

Euro Toques

Groene Hoed

Hotel de Boerenkamer

Hogeschool In Holland

Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg

Landschapsplan Alblasserwaard Vijfheerenlanden

La Place restaurants

Landzijde

NAJK

Natuurlijk Platteland Nederland

Nederlands Agrarisch Jongerencontact (NAJK)

Nederlandse Land & Tuinbouworganisatie (LTO)

Neerlandsgoed

Netwerk Plattelandsontwikkeling

Noaber foundation

Platform Biologica

Slow Food Nederland

Stichting Green Valley

Stichting Streetcornerwork

Stichting Waddengroep

Stichting Westlandse Druif

Streek & Smaak Verbond

Streekelijke producten Nederland (SPN)

Vekabo

Verenigde Agrarische Kinderopvang (VAK)

Vereniging van Golfboeren

Vrienden van het Platteland

Waarden van het Land

Waardewerken

Wageningen Universiteit & Researchcentrum (Wageningen UR)

(8 december 2006)